

วิจารณ์หนังสือ

วิทยากร เชียงกูล : ขบวนการประชาชน: ปัญหาและทางออกของประเทศไทย : โรงพิมพ์เดือน

ตุลาคม. 2557. 99 หน้า

ปิยธิดา โกลโพธิ์*

เนื้อหาของหนังสือเป็นการนำเสนอเนื้อหาปรากฏการณ์ที่แสดงความคิดเห็นต่อขบวนการภาคประชาสังคมไทย โดย วิทยากร เชียงกูล ซึ่งนำเอาวิวัฒนาการของขบวนการภาคประชาสังคมไทยตั้งแต่เหตุการณ์การรวมกลุ่มกันของนิสิตนักศึกษาประชาชนต่อต้านการปกครองเผด็จการทหารในเดือนตุลาคม 2516 จนถึงพฤษภาคม 2557

เนื้อหาในหนังสือแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อ คือ

1. ขบวนการ 14 ตุลาคม 2516 และผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมไทย
2. การปรับตัวของชนชั้นนำและระบบทุนนิยม
3. ปัญหาของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน
4. ปัญหาของระบอบทักษิณและฝ่ายต่อต้านทักษิณ
5. เราเรียนรู้อะไรจากการชุมนุมเรียกร้องของขบวนการประชาชน
6. ประชาธิปไตยที่แท้จริงมีความหมายกว้างกว่าแค่สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทน
7. แนวทางการปฏิรูปประเทศไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าของประชาชนไทย

จากหัวข้อทั้ง 7 หัวข้อ จะเป็นการไล่เรียงให้เห็นภาพการต่อสู้ของภาคประชาชนต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่ออำนาจเผด็จการ โดยเริ่มจาก หัวข้อขบวนการ 14 ตุลาคม 2516 และผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคมไทยเป็นหัวข้อแรกที่ผู้เขียนยกรูปแบบการรวมตัวของประชาชนจนเกิดเป็นขบวนการประชาชนและพลังของขบวนการประชาชนที่รวมตัวกันจนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงจากการปกครองแบบเผด็จการทหารมาสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในปี พ.ศ. 2516 (น.13) แม้ต่อมา จะเกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ ประชาชนใน วันที่ 6 ตุลาคมปี พ.ศ.2519 ทั้งนี้ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการต่อสู้ของขบวนการประชาชนในปี 2516-2519 ที่มีทั้งข้อจำกัดของสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และการเมืองของไทยในขณะนั้น บทสรุป

* อาจารย์, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ท้ายที่สุดของขบวนการคนหนุ่มสาว ซึ่งผู้วิจารณ์ยกข้อความในหนังสือขึ้นเป็นข้อความสำคัญที่มีข้อจำกัดว่า “ขบวนการคนหนุ่มสาวยุค 14 ตุลาคม ยังอ่อนประสบการณ์และไม่สามารถเรียนรู้และจัดตั้งได้ทันกับเหตุการณ์ ที่พวกชนชั้นผู้ปกครองผู้มีอำนาจและเล่ห์เหลี่ยมสูงเร่งปราบปรามนักศึกษาประชาชนฝ่ายก้าวหน้า จนนำไปสู่กรณีสังหารหมู่ประชาชนในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ” (น.14)

จากอุดมการณ์ของคนหนุ่มสาวในยุคนั้น เพื่อการแสวงหา ” สังคมที่ดีกว่า ” (น.14) ก็ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองของไทยไปอย่างมากและส่งผลมาจนถึงในยุคปัจจุบัน ผู้เขียนได้ลำดับความต่อเนื่องของการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่ชนชั้นนำ ระบบการปกครองที่อิงกับระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แม้หลายครั้งคณะทหารจะทำการปฏิวัติยึดอำนาจแต่ท้ายที่สุดก็จะจบลงด้วยการจัดตั้งรัฐบาล นายกฯ ทหารผสมพลเรือน หรือรัฐบาลพลเรือน แล้วร่างรัฐธรรมนูญใหม่ จัดการเลือกตั้งใหม่ในปีถัดไปเสมอ(น.15) เป็นภาพเดิมๆอย่างนี้เรื่อยมา

ในแง่ของประวัติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์การเมือง ผู้เขียนให้ความเห็นว่า จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม แม้จะเป็นการทำลายการผูกขาดของอำนาจทหารได้ระดับหนึ่งแต่กลับกลายเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิด การเติบโตของทุนนิยมอุตสาหกรรม นักธุรกิจและ คนชั้นกลางที่มีการศึกษาเข้ามามีส่วนในการบริหารทรัพยากรของประเทศมากขึ้น เป็นการเปิดทางให้ชนชั้นนำอื่นๆเข้ามาฉกฉวยผลประโยชน์แบบ “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” แทนที่ระบบเศรษฐกิจเดิมที่เป็นทุนนิยมขุนนางขุนนางแบบรัฐบาลเผด็จการทหารเคยเรียกเก็บส่วนแบ่ง (น.15) สังคมไทยเปลี่ยนแปลง มาสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีเติบโตขึ้นอย่างมาก

ชนชั้นนำใหม่ที่เข้ามาใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเป็นเครื่องมือ สร้างกลไกในการจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างกัน พัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอุตสาหกรรมข้ามชาติ กลุ่มแนวคิดจารีตนิยม อำนาจนิยม (ขวาจัด) ขัดขวางไม่ให้ขบวนการ 14 ตุลาคม สามารถพัฒนาไปถึงการพัฒนาสังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม เหตุการณ์ต่อเนื่องมาสู่การสังหารหมู่ 6 ตุลาคม 2519 อันเป็นการทำลายโอกาสที่ประเทศไทยจะปฏิรูประบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ให้เป็นประชาธิปไตย มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมขึ้น (น.16)

จากนั้นผู้เขียนได้กล่าวถึงความพยายามต่อสู้เพื่อสังคมนิยมในช่วงปี 2519-2524 ที่ขบวนการต่อสู้ก็ประสบความล้มเหลวอีกครั้ง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ประชาชน

ได้รับการศึกษามากขึ้น แต่เศรษฐกิจไทยในรอบ 41 ปี หลัง 14 ตุลาคม 2516 จนถึงปัจจุบัน ก็ยังเป็นการพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติ การค้ากับต่างประเทศ เศรษฐกิจเป็นแบบทุนนิยมผูกขาดแม้เศรษฐกิจจะเติบโตขึ้นอย่างมากแต่ก็มาจากการทุจริตทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานเกษตรกรคนงาน คนส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้ต่ำและยังยากจน สังคมมีความเหลื่อมล้ำสูงทางทรัพย์สิน รายได้ การศึกษาฐานะทางสังคม เป็นต้น อำนาจอธิปไตยก็ยังอยู่ในมือชนชั้นนำที่ไร้คุณภาพ

สำหรับการปรับตัวของชนชั้นนำและระบบทุนนิยม ผู้เขียนเชื่อมโยงเนื้อหาจากปี 2524-2525 ขบวนการสังคมนิยมไทยนั้นพ่ายแพ้แก่กลุ่มผู้นำ อันได้แก่ เจ้าที่ดินใหญ่ นายทุน นักธุรกิจ นายทหาร ข้าราชการชั้นสูง นักการเมือง ฯลฯ ซึ่งส่วนมากเป็นพวกจารีตนิยมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ส่งผลให้ประเทศไทยวนเวียนอยู่กับการแย่งชิงอำนาจ นับตั้งแต่การเลือกตั้งและรัฐประหาร การเขียนรัฐธรรมนูญใหม่ การสรรหา แต่งตั้งผสมเลือกตั้ง ในขณะเดียวกันเศรษฐกิจระบบทุนนิยมสามารถช่วงชิงความได้เปรียบและปรับตัวให้สามารถเข้ากับการพัฒนาของประเทศ ที่ผู้เขียนใช้คำว่า ทุนนิยมบริวารบริษัทข้ามชาติ ที่เศรษฐกิจโดยรวมของไทยนั้นแท้จริงแล้วเติบโตขึ้นจากการทุจริตทรัพยากรและแรงงาน ในขณะที่ประชาชนส่วนมากถูกครอบงำทางอุดมการณ์ให้เชื่อ คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การรับการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่คุณภาพต่ำ ทำให้ไม่มีโอกาสในการคิดวิเคราะห์เอง ตลอดจนการถูกแบ่งแยกให้สนับสนุนคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การถูกจัดตั้งให้เป็นบริวารภายในระบบอุปถัมภ์สูง ไม่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มสมาคมอาชีพ สหภาพแรงงาน ในส่วนของปัญญาชนและนักวิชาการเองก็มีแนวคิดเสรีนิยมมากขึ้น เลือกการทำงานเพื่อตัวเองและเข้าข้างกลุ่มชั้นนำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากขึ้น แทนที่การเข้าไปช่วยเหลือองค์กรภาคประชาชน(น.20-22)

นอกจากนี้แล้วผู้เขียนยังเชื่อมโยงเหตุการณ์ความรุนแรงในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาการที่ประชาชนเกิดการทะเลาะกันจนถึงขั้นเสียชีวิต พิกارบาดเจ็บ ก็เนื่องมาจากการที่ชนชั้นนำต่างกลุ่มต่อสู้ขัดแย้งกัน แต่ชนชนนั้นนั้นสามารถประนีประนอมและแบ่งปันผลประโยชน์กันแบบลับๆได้ แต่ประชาชนกลับไม่มีกลุ่มใดได้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบรัฐสภาที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการเปลี่ยนกลุ่มผู้นำแต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจการเมืองให้เป็นธรรมอย่างแท้จริง ซึ่งโยงไปถึงปัญหาประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ที่พึ่งพาตัวเองได้น้อยลงต้องพึ่งพาทุนขนาดใหญ่ และในแง่

ของสังคมการกระจายรายได้ในกลุ่มประชาชนเองมีความเหลื่อมล้ำเพิ่มสูงขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น กว่าเมื่อ 41 ปีที่แล้วในทุกด้าน โดยผู้เขียนได้นำสถิติ ทางประชากร และมูลค่า GDP การกระจายรายได้ มาเปรียบเทียบให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาที่ประเทศไทย กำลังเผชิญ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการครอบงำของระบบการศึกษา สื่อมวลชน วัฒนธรรมที่มีแนวคิด จารีตนิยม อุดมการณ์ที่ชนชั้นนำสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนเชื่อในแนวทางการพัฒนาแบบไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน สร้างความขัดแย้ง มากกว่า ที่จะเชื่อในกลุ่มของคน นักวิชาการ หรือ ปัญญาชนฝ่ายก้าวหน้า ที่พยายามต่อสู้เพื่อสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ผู้เขียนได้วิเคราะห์ ปัญหาของประเทศไทยว่า มี 2 ชั้น คือ ปัญหาในเชิงโครงสร้างและแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ แบบทุนนิยมที่เป็นบริวารอย่างด้อยพัฒนาและ ปัญหาชั้นที่ 2 ปัญหาชั้นที่ครอบงำทางสังคมและวัฒนธรรมที่ทำให้คนเชื่อและฝากความหวังไว้กับผู้นำ โดยปัญหาชั้นที่ 2 นี้ เป็นทั้งสาเหตุและปัญหาให้ ประเทศด้อยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (น.27) ซึ่งผู้เขียนได้เชื่อมโยงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับประเทศไทย ในช่วง 41 ปี ที่ผ่านมา อย่างต่อเนื่องกันทั้งเศรษฐกิจ การเมืองและชนชั้นนำ

ปัญหาของระบอบทักษิณและฝ่ายต่อต้านทักษิณ ที่เป็นการรวบอำนาจ ทุจริตและฉ้อฉล โดยการหว่านโครงการประชานิยมให้ประชาชน ข้าราชการวิสาหกิจของชาติและการ แสวงหา ผลประโยชน์ทับซ้อนในโครงการของรัฐบาล จนนำมาสู่การชุมนุมคัดค้านรัฐบาลทักษิณในปี 2548-2549 และเกิดรัฐประหารถึง 2 ครั้ง คือ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ.2557 ซึ่งในปี 2549 นั้นมีผลเพียง ยุครัฐบาลทักษิณได้ชั่วคราว เพราะรัฐบาลทหารและรัฐบาลที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์เองก็ไม่ได้ มีนโยบายการบริหารที่แตกต่างไปจากระบอบทักษิณ และไม่สามารถถอนรากถอนโคนระบอบ ทักษิณได้ โดยเมื่อเลือกตั้งใหม่ ตัวแทนของระบบทักษิณก็ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเช่นเดิม ตลอดจนการบริหารงานที่ฉ้อฉล รวบอำนาจเล่นพรรคเล่นพวก หาผลประโยชน์ทับซ้อนเพิ่ม มากขึ้นจนชนชั้นกลางลุกขึ้นมาประท้วงและยึดยึดตั้งแต่ปี พ.ศ.2556-2557 และเกิดรัฐประหารในเดือน พฤษภาคม 2557 โดยใช้ข้ออ้างเพื่อจะเข้ามาแก้ปัญหาความขัดแย้งแบบสุดขั้ว 2 ฝ่าย ที่เกิดขึ้น แก่ปัญหาการทุจริต พยายามแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และปฏิรูปประเทศไทย แต่ข้อจำกัดที่พบ คือ คณะ ทหารของไทยนั้นมีความรู้ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ก่อนข้างจำกัด และมีวัฒนธรรมการทำงาน แบบจารีตนิยม อำนาจนิยม ดังนั้นแนวทางการแก้ปัญหาจะยังคงแก้ปัญหาแบบใช้กำลัง ใช้คำสั่งได้

บางเรื่อง ดังนั้นจึงยังไม่เป็นการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและการเมือง แบบที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง (น.31-34)

ในเรื่องที่เกี่ยวกับว่า เราเรียนรู้อะไรจากการชุมนุมเรียกร้องของขบวนการประชาชน นั้น ผู้เขียน กล่าวถึงขบวนการ 14 ตุลาคม และขบวนการต่อต้านระบอบทักษิณ ในปี พ.ศ.2556-2557 ของ กปปส. ที่มีความคล้ายคลึงกันในแง่ของการปลุกระดมประชาชนให้เข้ามาร่วมต่อต้านรัฐบาล ในขณะนั้น ด้วยเหตุผลของการบริหารบ้านเมืองอย่างไม่โปร่งใส แต่กลับเป็นเปิดช่องให้ทหารเข้ามายึดอำนาจ ซึ่งผู้เขียนได้ยกตัวอย่างการชุมนุมเรียกร้องของประชาชนในยุคหลัง เช่น พฤษภาคม 2535 พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และ กปปส. ที่การเรียกร้องชุมนุมเอง การรวมตัวกัน เป็นเพียงการรวมตัวกันเฉพาะกิจ ยังไม่มีความเป็นเอกภาพและไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงประเทศในระยะยาว แม้ประชาชนที่ออกมาชุมนุมจะเป็นผู้มีการศึกษาและตื่นตัวทางการเมือง ก็ตามแต่ประชาชนก็ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการในการปฏิรูปประเทศอย่างแท้จริง (น.35)

นอกจากนี้แล้วผู้เขียนยังได้กล่าวถึง ความล้มเหลวของขบวนการ 14 ตุลาคม และขบวนการสังคมนิยม ที่เกิดจากหลายปัจจัย ทั้งทางสภาพสังคมไทยเองและสังคมโลกที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของขบวนการและปัญญาชนผู้เป็นแกนนำก็ไม่ได้มีการจัดตั้งอย่างเข้มแข็ง เป็นการจัดตั้งแบบบนลงล่างซึ่งเป็นการใช้ทฤษฎีการจัดตั้งจากต่างประเทศและการศึกษาค้นคว้าทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่ทุนนิยมก็ค่อนข้างน้อย (น.36) ผู้เขียนยังชี้ไปถึงความล้มเหลวของระบบสังคมนิยมแบบวางแผนจากส่วนกลางในขณะที่ระบบทุนนิยมเองทำให้เศรษฐกิจเติบโตและมีการกระจายรายได้ ทรัพย์สิน การศึกษา ฯลฯ แต่ความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นก็ยังคงอยู่ทั้งในระดับโลกและประเทศไทย ประชาชนยังได้รับความเหลื่อมล้ำทั้งทางข้อมูลข่าวสารที่คุณภาพและเรื่องอื่นๆเช่นเดิม กรอบการมองปัญหาของประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังมีการเลือกข้างแบบ 2 ขั้วสุดโต่ง โดยเฉพาะการเลือกเข้าข้างชนชั้นนำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การแตกแยกกันเองแทนที่ประชาชนจะรวมตัวกันเพื่อต่อสู้กับชนชั้นนำ คิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยตัวเองอย่างเป็นระบบ มีการแยกประเด็นปัญหาให้เป็น ต้องคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และมองปัญหาให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงว่ามีปัญหาจากโครงสร้าง เศรษฐกิจ การเมือง จนนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างบรรษัทข้ามชาตินายทุน เจ้าของที่ดินกับประชาชน และที่สำคัญต้องข้ามพ้นระบอบทักษิณ ไม่ถูกครอบงำแนวคิด

การพัฒนาเศรษฐกิจที่มีเพียงระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมและหาทางเลือกใหม่ให้กับระบบเศรษฐกิจเพื่อเป็นทางเลือกใหม่ของประเทศเพื่อสร้างศักยภาพที่จะสร้างความเข้มแข็ง เป็นธรรม และมีความยั่งยืนให้ภาคประชาชน โดยผู้เขียนยกตัวอย่างประเทศที่พัฒนาเศรษฐกิจแบบผสม การพยายามปฏิรูปเศรษฐกิจในแนวทางนี้และ การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เพื่อการหาทางออกจากปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ของประเทศไทยได้ถูกทางมากขึ้น(น.36-40)

ในส่วนของประชาธิปไตยที่แท้จริงมีความหมายกว้างกว่าแค่สิทธิในการเลือกตั้งผู้แทน ผู้เขียนได้กล่าวว่า นอกจากสิทธิในการเลือกตั้งแล้วประชาชนไทยยังมีความเข้าใจในเรื่องสิทธิของตนน้อยไม่มีความตื่นตัวในการรับรู้ถึงสิทธิที่ตนเองมี ในขณะที่เดียวกันการออกกฎหมายเพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่แท้จริงก็ไม่มีความจริงจางจากผู้ที่มิอำนาจ ผู้เขียนได้กล่าวว่า นอกจากสิทธิทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแล้วประชาชนเองต้องมีสิทธิเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย แต่ด้วยปัจจุบันประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังมิฐานะยากจน การศึกษาและข้อมูลที่ได้รับยังไม่มีคุณภาพ จึงทำให้ขาดเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จนเป็นสาเหตุให้นักการเมืองและชนชั้นนำใช้ เงิน อำนาจ การโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง ตลอดจนพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์ ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มพรรคการเมืองขนาดใหญ่ผลักดันเอาชนะการเลือกตั้งเข้ามาได้และจัดตั้งระบบลัทธิเสียงข้างมาก (Majoritism) เข้ามาฉกฉวยผลประโยชน์แก่พรรคพวกตนได้ ชนชั้นนำยังมีอำนาจมากกว่าประชาชนและหาช่องทางให้พวกตนได้เปรียบต่อไป ซึ่งเป็นสาเหตุให้การเมืองด้อยพัฒนา ประชาชนไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

การแก้ปัญหาดังกล่าวผู้เขียนได้ให้ความสำคัญที่ประชาชนและปัญญาชนที่จะต้องตื่นตัวในการมองปัญหาในภาพใหญ่ของเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การปฏิรูปเชิงโครงสร้างทั้งระบบเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและสื่อ ผู้เขียนใช้คำว่า “ผ่าตัดแบบถึงรากถึงโคน” การปฏิรูปต้องมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชน มีฐานะ รายได้ การศึกษา การมีงานทำ ที่เป็นธรรม ปลอดภัยและมีจิตสำนึก เพื่อส่วนรวมมากขึ้น ปัญญาชนเองต้องทำให้ประชาชนเข้าใจคำว่า สิทธิ ที่ประชาชนมีอยู่แล้ว และตระหนักรู้ในหน้าที่ในฐานะพลเมืองผู้เสียภาษีและเจ้าของทรัพยากร งบประมาณประจำปี มาจากภาษีของประชาชนไม่ใช่ของชนชั้นนำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ สิ่งที่ต้องทำควบคู่กันคือสิ่งที่ต้องช่วยกันปลดปล่อยประชาชนให้หลุดพ้นจากการถูกชนชั้นนำครอบงำทางความคิดความรู้ การได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีโอกาสสร้างทรัพย์สินและรายได้ที่เป็น

ธรรม ประชาชนควรต่อสู้เรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจอื่นๆ ด้านสังคม สิทธิในเรื่องที่ทำกิน และการใช้ทรัพยากรร่วมกันของชุมชน สิทธิการได้รับการรักษาพยาบาลที่เหมาะสม สิทธิเด็ก สิทธิผู้หญิง สิทธิผู้บริโภค ฯลฯ หากประชาชนสามารถเรียกร้องสิทธิเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมอันจะนำมาซึ่งความไว้วางใจ การร่วมมือกัน และสามัคคีการ หรือความปรองดองให้เกิดขึ้นได้ และจะเป็นการสร้างความร่วมมือในการแข่งขันของประเทศเพิ่มมากขึ้น พัฒนาระบบบริหารประเทศให้มีความคปร่งใส มีประสิทธิภาพ เพื่อส่วนรวมที่เป็นธรรมและยั่งยืน ได้มากขึ้นและนำมาสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม เพิ่มมากขึ้น (น.40-50)

หัวข้อสุดท้าย แนวทางการปฏิรูปประเทศไทยเพื่ออนาคตที่ดีกว่าของประชาชน ผู้เขียนกล่าวถึงปัญหาปัจจุบันที่ประเทศกำลังเผชิญ ทั้งปัญหาทางด้านประชากร ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ประเทศต้องแข่งขัน (ร่วมมือ) กับต่างประเทศ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นประเทศต้องพัฒนาประชากรพลเมืองให้มีความรู้ มีระบบการจัดการเศรษฐกิจและการเมืองที่มีประสิทธิภาพ แบ่งปันและกระจายทรัพยากร อย่างเป็นธรรม ลดการทำลายสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหาและพัฒนาระบบเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ คือ ระบบผสม ระหว่างทุนนิยมกับรัฐ ระบบสังคมนิยมประชาธิปไตย ระบบเศรษฐกิจแนวพึ่งตนเอง กระจายอำนาจการบริหารสู่การจัดการระดับชุมชนเพิ่มมากขึ้น และระบบเศรษฐกิจแนวอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศ พร้อมยกตัวอย่างประเทศที่น่าศึกษา ตลอดจนแนวทางการปฏิรูปที่สำคัญทางเศรษฐกิจสังคมและการปฏิรูปการเมือง ที่ต้องมีการกระจายอำนาจทั้งงบประมาณและอำนาจการบริหารจัดการและตรวจสอบการใช้อำนาจไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนให้มากขึ้น ในส่วนของการสร้างเศรษฐกิจทางเลือกใหม่ที่ไม่พึ่งนายทุน หรือเฉพาะแต่ด้านทุนนิยมนั้น มีเป้าหมายในการเปลี่ยนเศรษฐกิจการเมือง เพื่อ 1.ความยุติธรรม 2.การอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ 3. ธรรมแห่งความถูกต้องดีงาม โดยการที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายทั้ง 3 ประการนั้น ประชาชนทั้งประเทศจะต้องช่วยกันอย่างจริงจัง ต้องมีความรู้ที่เท่าเทียมกัน มีการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนอย่างกว้างขวางและเข้มแข็งสามารถก่อให้เกิดอำนาจในการต่อรอง ตลอดจนผลักดันข้อเรียกร้องกับชนชั้นนำได้ มีการกระตุ้นประชาชนให้เกิดการตื่นตัวตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยขณะนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุล ไม่เป็นธรรม ตลอดจนการทุจริต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการอยู่ร่วมกันและความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศมากขึ้น ประชาชน

เองในแง่ของแต่ละบุคคลต้องมีการพัฒนาตนเอง เปลี่ยนความคิดให้มีการพึ่งพาตัวเองมากขึ้น คิดเป็นเหตุผลเชิงระบบมากขึ้น และช่วยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อช่วยแก้ไขวิกฤติปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยเหลือกันในการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชน เป็นกลุ่มสมาคมต่างๆ ช่วยกันเผยแพร่แนวความคิดและจัดตั้งกลุ่มองค์กร เพื่อผลักดันการปฏิรูปในระดับกว้าง โดยการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูปการบริหารจัดการประเทศให้มีความโปร่งใสเป็นธรรม มีประสิทธิภาพเพื่อส่วนรวม ลดการทำลายสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และประชาชนส่วนใหญ่ได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีเสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ สงบสันติมีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีทั้งกายและใจ (น.51-59)

สำหรับในทัศนะของผู้วิจารณ์แล้ว ขบวนการประชาชน: ปัญหาและทางออกของประเทศไทย โดย วิทยากร เชียงกูร เป็นการนำเสนอถึงรากเหง้าของปัญหาที่สะสมอย่างต่อเนื่องในประเทศไทยได้ครบ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ในรอบ 41 ปี นับจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516-2557 ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความเชื่อมโยงของปัญหาที่เกิดขึ้นว่า มีความต่อเนื่องของปัญหาที่แผ่วงกระทบต่อความเป็นอยู่ แนวคิด วิถีชีวิตของคนไทยจนกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่ต้องมีการจัดการแก้ไขทั้งระบบ และนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน ซึ่งมีทั้งการยกตัวอย่างให้เห็นถึงแนวทางในการแก้ปัญหาที่ต่างประเทศนำมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศในระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการมองไปถึงอนาคตที่การพัฒนาประเทศ จะต้องให้เกิดจากความตื่นตัวของประชาชนและการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งผู้วิจารณ์เห็นด้วยกับแนวทางการปฏิรูปที่ผู้เขียนได้นำเสนอ การให้ประชาชนตระหนักในความเปราะบางที่จะต้องทราบถึงสิทธิที่ตนพึงมีและการรับผิดชอบต่อน้ำที่พลเมืองถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็ง และแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างเข้มแข็งได้ในอนาคต ที่สำคัญเมื่อเกิดขบวนการประชาชนแล้ว ขบวนการนั้นจะต้องมีความเข้มแข็ง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและทำเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง ขบวนการประชาชนนั้นจึงจะมีผลในการกำหนดนโยบายของรัฐ แต่ที่สำคัญที่สุดถ้าประเทศไทยเลือกการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการปกครองแล้วประชาชนจะต้องตระหนักให้อดองแท้ว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงคืออะไร และประชาชนจะมีส่วนร่วมในการสร้างประชาธิปไตยให้มั่นคงได้อย่างไร เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง